

Έντυπο: 300.1.2

Ημερομ.: 12.8.2019

Απάντηση Ιδρύματος Ανώτερης Εκπαίδευσης

- **Ίδρυμα Ανώτερης Εκπαίδευσης:**
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

- **Πόλη:** ΛΕΥΚΩΣΙΑ

- **Πρόγραμμα σπουδών (Επωνυμία, ECTS, διάρκεια, κύκλος σπουδών)**

Στα Ελληνικά: ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ – ΨΑΛΤΙΚΗ
ΤΕΧΝΗ (Πτυχίο) 4 ΕΤΗ, 240 ECTS

Στα Αγγλικά: BYZANTINE MUSIC – PSALTIC ART
(B.A.) 4 YEARS, 240 ECTS

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- **Καθεστώς Προγράμματος:**

Νέο Πρόγραμμα√.....

Υφιστάμενο Πρόγραμμα

Το παρόν έντυπο έχει ετοιμαστεί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις πρόνοιες των “περί της Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης και της Ίδρυσης και Λειτουργίας Φορέα για Συναφή Θέματα Νόμων» του 2015 και 2016” [Ν. 136 (Ι)/2015 και Ν. 47(Ι)/2016].

A. Οδηγίες για το περιεχόμενο και τη δομή της έκθεσης

- Το Ίδρυμα Ανώτερης Εκπαίδευσης βασισμένο στην Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ) (Έντυπο.300.1.1) πρέπει να τεκμηριώσει κατά πόσον έχουν γίνει οι δέουσες ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας του υπό αξιολόγηση προγράμματος σπουδών σε κάθε τομέα αξιολόγησης.
- Συγκεκριμένα, κάτω από κάθε ενότητα αξιολόγησης, το Ίδρυμα Ανώτερης Εκπαίδευσης, πρέπει να απαντήσει, χωρίς να αλλάξει τη δομή της έκθεσης, στα εξής:
 - Ευρήματα, δυνατά σημεία, σημεία που χρήζουν βελτίωσης και συστάσεις της ΕΕΑ
 - Αδυναμίες που καταγράφηκαν κάτω από τους ποιοτικούς δείκτες (κριτήρια)
 - Συμπεράσματα και καταληκτικά σχόλια της ΕΕΑ
- Η απάντηση του Ιδρύματος Ανώτερης Εκπαίδευσης θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από τα αντίστοιχα σχόλια της ΕΕΑ, τα οποία θα πρέπει να αντιγράφονται από την Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης (Έντυπο.300.1.1).
- Αν υπάρχουν παραρτήματα, αυτά θα πρέπει να επισυνάπτονται και να αποστέλλονται ως ξεχωριστά έγγραφα.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Εκ μέρους του Τμήματος Τεχνών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στην Εξωτερική Επιτροπή Αξιολόγησης για τη διεξοδική προσέγγιση κατά τη διάρκεια της επιτόπου αξιολόγησης του Προγράμματος, καθώς επίσης και για τα εποικοδομητικά σχόλια που ακολούθησαν και τα οποία λάβαμε υπόψη μας για την βελτίωση του Προγράμματος.

Η παρούσα επιστολή αποσκοπεί στο να απαντήσει στα σχόλια και τις εισηγήσεις αυτές και παράλληλα να αποσαφηνίσει κάποια σημεία τα οποία ενδεχομένως να χρήζουν περαιτέρω επεξήγησης ούτως ώστε να προκύπτει ένα πρόγραμμα υψηλής ποιότητας.

1. Σχεδιασμός και ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών (ESG1.1, 1.2, 1.8, 1.9)

1.1.1. Εισήγηση της Επιτροπής: Η ΕΕΑ θεωρεί ότι πρέπει να τεθούν επιπλέον ειδικά κριτήρια για την εισαγωγή φοιτητών στο Πρόγραμμα, λόγω του καλλιτεχνικού χαρακτήρα αυτού, ο οποίος σαφέστατα προϋποθέτει συγκεκριμένες δεξιότητες και γνώσεις .

Απάντηση/Ενέργειες: Σχετικά με τα κριτήρια εισδοχής των φοιτητών στο Πρόγραμμα ισχύουν τα γενικά κριτήρια εισδοχής στα προπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου. Η εισήγηση της Επιτροπής για επιπλέον ειδικά κριτήρια είναι καίρια και το Τμήμα συμφωνεί με την εισήγηση και την υιοθετεί με τη θεσμοθέτηση ακρόασης προς τους/τις υποψήφιους/ες φοιτητές/τριες, κατά την οποία οι υποψήφιοι/ες:

α. θα αποδίδουν ένα απλό μουσικό κείμενο σε βυζαντινή σημειογραφία (παραλλαγή και μέλος), και ακολούθως

β. θα απαντούν σε ερωτήσεις στοιχειώδους μουσικής θεωρίας.

1.1.2 Εισήγηση της Επιτροπής: Για τα πρακτικά μαθήματα Ψαλτικής συστήνεται η οργάνωση της διδασκαλίας σε μικρότερες ομάδες φοιτητών, ακόμη και η ατομική διδασκαλία. Η δυνατότητα θα πρέπει να περιγράφεται με σαφήνεια στο Πρόγραμμα Σπουδών.

Απάντηση/Ενέργειες: Το διδακτικό προσωπικό σε όλα τα προγράμματα σπουδών έχει καθορισμένες ώρες διδασκαλίας και στα μαθήματα εξ αποστάσεως, λαμβάνεται πάντα υπόψη ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών/τριών, πάντα στη βάση των σχετικών αποφάσεων και συστάσεων του Φορέα Δι.Π.Α.Ε.Ε. (δες <https://www.dipae.ac.cy/index.php/el/nea-ekdiloseis/anakoinoseis-el/85-elachistos-arithmos-foititon>). Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών, στόχος είναι τόσο η θεωρητική κατάρτιση όσο και η αλληλεπίδραση (πέραν της αλληλεπίδρασης μεταξύ φοιτητών-φοιτητών και φοιτητών-παιδαγωγικού υλικού και πηγών μελέτης) μεταξύ διδασκόντων-φοιτητών, σε μια πιο πρακτική μορφή.

Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιούνται όπως υποδεικνύεται στις Περιγραφές Μαθημάτων/Syllabi (δες Παράρτημα 1), συγκεκριμένος αριθμός τηλεσυναντήσεων. Για όλα τα θεωρητικά μαθήματα του Προγράμματος προβλέπονται έξι (6) τηλεσυναντήσεις (δηλαδή μία ανά δεκαπενθήμερο) στο σύνολο των εγγεγραμμένων

φοιτητών/τριών στο ακροατήριο. Καθ' υπόδειξη της πιο πάνω εισήγησης της ΕΕΑ και λόγω της διαφορετικότητας και απαιτήσεων των καλλιτεχνικής φύσης μαθημάτων με ψαλτικό περιεχόμενο, έχει προβλεφθεί στις Περιγραφές των Μαθημάτων/Syllabi αυτών η ευελιξία στους/στις διδάσκοντες/ουσες για επιπλέον διαχωρισμό των φοιτητών/τριών σε μικρές ομάδες (στη βάση των ιδιαιτεροτήτων έκαστου μαθήματος και του εξαμήνου και έτους που προσφέρεται το μάθημα), όπως επίσης και σε ατομική διδασκαλία όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο (για διευκόλυνση της ΕΕΑ, τα θεωρητικά μαθήματα εμφανίζονται στον Πίνακα 1 πιο κάτω, τα καλλιτεχνικής φύσης μαθήματα με ψαλτικό περιεχόμενο εμφανίζονται στον Πίνακα 2, ενώ τα μαθήματα με θεωρητικό και ψαλτικό περιεχόμενο εμφανίζονται στον Πίνακα 3).

Πίνακας 1: Θεωρητικά Μαθήματα Προγράμματος

Κωδικός και Τίτλος Μαθήματος
<ul style="list-style-type: none"> • BYZ 105 Υμνολογία • BYZ 115 Ιστορική Επισκόπηση Ψαλτικής Παράδοσης • BYZ 125 Χειρόγραφη και Έντυπη Παράδοση του Ψαλτικού Ρεπερτορίου • BYZ 135 Θεολογική Προσέγγιση της Λατρείας (Τελετουργική) • BYZ 205 Εορτολόγια-Αγιολογία • BYZ 210 Ψηφιακά Μέσα για την Αξιοποίηση της Ψαλτικής Κληρονομιάς • BYZ 215 Στοιχεία Θεωρίας και Ιστορίας της Ευρωπαϊκής Μουσικής • BYZ 230 Ζητήματα Τυπικού • BYZ 235 Οι Πατέρες της Εκκλησίας και η Ψαλτική Τέχνη • BYZ 240 Θεωρητικές Συγγραφές της Ψαλτικής Τέχνης (14^{ος} -18^{ος} αι.) • BYZ 245 Αγγλική Ορολογία Βυζαντινής Μουσικής – Ψαλτικής Τέχνης • BYZ 305 Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής • BYZ 320 Η Γλώσσα των Ύμνων • BYZ 330 Διδακτική της Ψαλτικής Τέχνης • BYZ 340 Σύγχρονη Υμνογραφία • BYZ 410 Η Ψαλτική Τέχνη στα Πρεσβυγενή και Νεοπαγή Πατριαρχεία και τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες • BYZ 415 Μορφολογία - Ανάλυση στην Ψαλτική Τέχνη • BYZ 420 Μουσικοθεραπευτική Διάσταση της Ψαλτικής Τέχνης

Πίνακας 2: Καλλιτεχνικής Φύσης Μαθήματα με Ψαλτικό Περιεχόμενο

Κωδικός και Τίτλος Μαθήματος
<ul style="list-style-type: none"> • BYZ 130 Ειρμολόγιο (Σύντομο) • BYZ 200 Ειρμολόγιο (Αργό) • BYZ 225 Νέο Στιχηράριο I • BYZ 300 Παπαδική (19^{ος}-20^{ος} αι.) • BYZ 310 Νέο Στιχηράριο II • BYZ 315 Εισαγωγή Στην Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική • BYZ 325 Παπαδική (17^{ος} -18^{ος} αι.) • BYZ 335 Παπαδική (15^{ος} -16^{ος} αι.) • BYZ 400 Παπαδική (14^{ος} αι.) • BYZ 425 Παλαιό Στιχηράριο

- BYZ 430 Μαθηματάριο
- BYZ 435 Εξωτερική Μουσική (Συγκριτική Θεώρηση)
- BYZ 440 Καλοφωνικό Ειρμολόγιο

Πίνακας 3: Μαθήματα με Θεωρητικό και Ψαλτικό Περιεχόμενο

Κωδικός και Τίτλος Μαθήματος

• BYZ 100 Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης I• BYZ 110 Εκφωνητική Ψαλτική Πράξη• BYZ 120 Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης II• BYZ 220 Φωνητική, Ορθοφωνία• BYZ 405 Ορθογραφία της Σημειογραφίας της Νέας Μεθόδου

2. Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση φοιτητών (ESG1.3)

2.5.4. Εισήγηση της Επιτροπής: Το Πρόγραμμα συγκρίνεται εν προκειμένω με τα αντίστοιχα/συναφή Προγράμματα των Ελληνικών Παν/μίων και Ανώτατων Εκκλ. Ακαδημιών (ΕΚΠΑ, ΑΠΘ, ΠΑΜΑΚ, ΙΠ, ΑΕΑ). Υπό τη μορφή που το Πρόγραμμα υποβλήθηκε στην ΕΕΑ εμφανίζεται μερικώς συμβατό με τα ανωτέρω, καθώς υπολείπεται στο επιστημονικό-ερευνητικό επίπεδο, υπερτερεί όμως ως προς την πρακτική-καλλιτεχνική διάσταση.

Απάντηση/Ενέργειες: Όπως είναι διαμορφωμένο το Πρόγραμμα, αποτελείται από τρεις ομάδες μαθημάτων, ήτοι μαθήματα θεωρητικού περιεχομένου, μαθήματα καλλιτεχνικής φύσης με ψαλτικό περιεχόμενο, και μαθήματα θεωρητικού και ψαλτικού περιεχομένου. Στους Πίνακες 1, 2 και 3 (πιο πάνω) παρατίθενται αναλυτικά οι κατηγοριοποιήσεις με τα μαθήματα που εμπίπτουν στις προαναφερθείσες κατηγορίες, και παρατηρείται μια ισορροπημένη αναλογία μεταξύ των θεωρητικών μαθημάτων και των μαθημάτων καλλιτεχνικής φύσεως με ψαλτικό περιεχόμενο.

3. Φοιτητές (ESG 1.4, 1.6, 1.7)

4.2 Εισήγηση της Επιτροπής: Η ΕΕΑ θεωρεί ότι υφίσταται επαρκής βιβλιογραφία για την υποστήριξη του Προγράμματος, δεν μπορεί όμως να κρίνει κατά πόσο αυτή είναι προς το παρόν διαθέσιμη από την βιβλιοθήκη ή την ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων του EUC και άρα εύκολα προσβάσιμη από τους φοιτητές/τριες του Προγράμματος.

Απάντηση/Ενέργειες: Το σύνολο της έντυπης βιβλιογραφίας που εμφανίζεται στις Περιγραφές Μαθημάτων/Syllabi του Προγράμματος έχει παραγγελθεί ήδη από τη Βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, ενώ όλες οι ηλεκτρονικές πηγές που εμφανίζονται σε αυτά είναι πηγές που είναι ήδη στη διάθεση έκαστου/ης εκ των διδασκόντων/ουσών του Προγράμματος και οι οποίοι/ες θα αναρτούν τις ηλεκτρονικές αυτές πηγές στην αντίστοιχη εβδομάδα διδασκαλίας στην πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης Blackboard με την προσφορά έκαστου των μαθημάτων.

5. Πόροι (ESG 1.6)

5.16 Σημείωση της Επιτροπής: Το ποσοστό του διδακτικού προσωπικού του Προγράμματος που κατέχει διδακτορικό τίτλο είναι μικρότερο του 50% (9/22).

Απάντηση/Ενέργειες: Το Τμήμα στη βάση των σχετικών επισημάνσεων της ΕΕΑ συμπεριλαμβανομένης και αυτής, έχει αναθεωρήσει τον κατάλογο των διδασκόντων έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι σχετικές πρόνοιες της κείμενης νομοθεσίας και δη ο τροποποιητικός νόμος του 2007 (https://www.dipae.ac.cy/archeia/nomothesia/idiotika_panepistimia_nomos_2007_el.pdf¹), η οποία αφορά στους ακαδημαϊκούς τίτλους των διδασκόντων τέτοιας φύσης προγραμμάτων. Λήφθηκε παράλληλα υπόψη ότι το Πρόγραμμα είναι πτυχιακού επιπέδου, και δη καλλιτεχνικής φύσης. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνοντας τα νέα μαθήματα που εισήχθησαν μετά από εισήγηση της ΕΕΑ, έχουν αυξηθεί οι διδάσκοντες/ουσες κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών στο Πρόγραμμα (10/20, ποσοστό 50%), ενώ επιπλέον ακόμη ένα μέλος του διδακτικού προσωπικού είναι υποψήφιος διδάσκων. Το σύνολο του διδακτικού προσωπικού του Προγράμματος και τα ακαδημαϊκά τους προσόντα παρουσιάζονται στον «Πίνακα Ε4 του Εντύπου 200.1 Διδακτικό Προσωπικό, Προσόντα και Συνολικές Περιόδους Διδασκαλίας» που εμφανίζεται στο Παράρτημα 4.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ:

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ ΠΟΡΟΙ

- Οργάνωση διδακτικού έργου
- Διδασκαλία
- Διδακτικό προσωπικό

Σημείωση της Επιτροπής: Σύμφωνα και με την κείμενη κυπριακή νομοθεσία, στο Πρόγραμμα δεν είναι δυνατόν να διδάξουν μη κάτοχοι πανεπιστημιακού τίτλου. Ως εκ τούτου, πρέπει να ληφθεί σχετική μέριμνα για όσους εκ των ήδη προτεινόμενων διδασκόντων του Προγράμματος δεν πληρούν τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

¹ Ο Περί Ιδιωτικών Πανεπιστημίων (Ίδρυση, Λειτουργία και Έλεγχος) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2007 Αριθμός 197(I) του 2007 ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ (ΙΔΡΥΣΗ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ) ΝΟΜΟ:

«(2) (α) Η αναφερόμενη στο εδάφιο (1) του άρθρου αυτού προϋπόθεση κατοχής διδακτορικού τίτλου για κατάληψη θέσης διδακτικού ερευνητικού προσωπικού δεν ισχύει προκειμένου περί γνωστικών αντικειμένων εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας, για τα οποία δεν είναι δυνατή ή δε συνηθίζεται η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. (β) Για τους σκοπούς του παρόντος εδαφίου, μπορούν να θεωρηθούν οι τέχνες, καλές, εικαστικές και εφαρμοσμένες, η αρχιτεκτονική, η μουσική και ο χορός. Στις περιπτώσεις αυτές τα προσόντα που μπορούν να υποκαθιστούν το διδακτορικό τίτλο για την εκλογή ή προαγωγή σε θέσεις διδακτικού ερευνητικού προσωπικού είναι: i. καταληκτικός τίτλος Master ανάλογα με την περίπτωση, ii. πορτοφόλιο στο οποίο να περιέχονται έργα που έχουν τύχει διακεκριμένης αναγνώρισης ή/και διακρίσεων, iii. επαγγελματικά επιτεύγματα που περιλαμβάνουν έργα που έχουν τύχει διακεκριμένης αναγνώρισης ή/και διακρίσεων, iv. ακαδημαϊκή δραστηριότητα ή/και δημοσιεύσεις [...]».

Απάντηση/Ενέργειες: Όπως αναφέρεται στο σημείο 5.16 πιο πάνω, το Τμήμα επιλαμβανόμενο της συγκεκριμένης παρατήρησης της ΕΕΑ έχει αναθεωρήσει τον κατάλογο των διδασκόντων έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι σχετικές πρόνοιες της κείμενης νομοθεσίας. Οι διδάσκοντες/ουσες κάθε μαθήματος του Προγράμματος και τα ακαδημαϊκά τους προσόντα παρουσιάζονται στον «Πίνακα Ε4 του Εντύπου 200.1 Διδακτικό Προσωπικό, Προσόντα και Συνολικές Περίοδοι Διδασκαλίας» που εμφανίζεται στο Παράρτημα 4. Το Πρόγραμμα απαρτίζεται από 20 διδάσκοντες με συναφείς ειδικότητες, με σπουδαία ακαδημαϊκή και ερευνητική πορεία, αλλά και ιστορικά πρόσωπα της Ψαλτικής Τέχνης. Εκ των 20 διδασκόντων, 11 είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών, ένας είναι υποψήφιος διδάκτορας, ενώ 3 εκ των διδασκόντων είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ικανοποιώντας με τον τρόπο αυτό τη σχετική νομοθεσία του 2007 (δες πιο πάνω 5.16), η οποία αφορά στους ακαδημαϊκούς τίτλους των διδασκόντων σε προγράμματα τέτοιας φύσης, όπως το συγκεκριμένο. Επισημαίνεται εδώ συμπληρωματικά ότι ο σχετικά περιορισμένος αριθμός διδασκόντων με διδακτορικούς τίτλους σε σχέση με άλλες ακαδημαϊκές κατευθύνσεις κρίνεται ικανοποιητικός στο πεδίο της Ψαλτικής Τέχνης, επειδή μέχρι σήμερα η συγκεκριμένη ακαδημαϊκή κατεύθυνση δεν προσφέρεται σε προπτυχιακό επίπεδο σε καμία χώρα στον κόσμο και με το παρόν πρόγραμμα δημιουργείται για πρώτη φορά μια ακαδημαϊκή οντότητα με δυνατότητα συνέχισης σε μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

- Σκοπός και μαθησιακά αποτελέσματα του Προγράμματος Σπουδών
- Δομή και Περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών
- Διασφάλιση Ποιότητας του Προγράμματος Σπουδών
- Διαχείριση του Προγράμματος Σπουδών
- Διεθνής Διάσταση του Προγράμματος Σπουδών

Σημείωση της Επιτροπής: Κατά την κρίση της ΕΕΑ στην περιγραφή του Προγράμματος πρέπει να αποτυπωθεί ευκρινέστερα το στίγμα της φιλοσοφίας, στοχοθεσίας και προοπτικής του, κυρίως σε σχέση με το διαφαινόμενο δίπολο αφενός μεν της «εκκλησιολογικής» αφετέρου δε της ακαδημαϊκής-επιστημονικής διάστασής του. Η ΕΕΑ θα ευχόταν η βαρύτητα του Προγράμματος να κλίνει προς τη δεύτερη προοπτική, προκειμένου να διασφαλιστεί το υψηλό επίπεδο της παρεχόμενης ακαδημαϊκής-επιστημονικής-καλλιτεχνικής εκπαίδευσης.

Απάντηση/Ενέργειες: Το Πρόγραμμα, λόγω της ιδιαίτερης φύσης του, διαθέτει διττή διάσταση: «εκκλησιολογική» και ακαδημαϊκή-επιστημονική. Η ιδιότητα του/της αποφοίτου/ης του ακαδημαϊκού αυτού προγράμματος ως ιεροψάλτη εξασφαλίζεται και με την εκκλησιολογική και την επιστημονική φύση του. Το διδακτικό προσωπικό του Προγράμματος δραστηριοποιείται σε ποικίλες ερευνητικές περιοχές, εξασφαλίζοντας στους/τις φοιτητές/τριες τα απαραίτητα εφόδια για την άρτια καλλιτεχνική και επιστημονική τους συγκρότηση, τη δυνατότητα γνώσης και χρήσης νέων εργαλείων έρευνας και διδασκαλίας της Ψαλτικής και την ταχύτερη προσαρμογή στις σημερινές και μελλοντικές απαιτήσεις του καλλιτέχνη ψάλτη στην Κύπρο, Ελλάδα και στη διεθνή κοινότητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη σύνδεση των ερευνητικών ενδιαφερόντων των διδασκόντων με τη διδασκαλία, ούτως ώστε οι απόφοιτοι/ες του Προγράμματος να είναι σε θέση να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα και

τις μεθοδολογίες των επιμέρους πεδίων και να αναπτύξουν κριτική σκέψη και διανοητική ευελιξία, εφόδια απαραίτητα στη μελλοντική επαγγελματική και επιστημονική τους απασχόληση στο χώρο της Ψαλτικής Τέχνης. Επιτακτική, άρα, είναι η ανάγκη να διερευνηθούν επιστημονικά τα ποικίλα θέματα της Βυζαντινής Μουσικής, ανάγκη που καλείται να υποστηρίξει δια του διδακτικού του προσωπικού και με τη συνέργεια των φοιτητών/τριών του, το Πρόγραμμα.

Ως βασικές ερευνητικές δράσεις δύνανται ενδεικτικά να σημειωθούν οι ακόλουθες:

- η σε βάθος έρευνα και σπουδή της σημειογραφίας κατά τις διάφορες περιόδους εξέλιξής της και η τεκμηρίωση της ορθής ερμηνείας της.
- η έρευνα, ο εντοπισμός, η αποδελτίωση και η αξιοποίηση του πηγαιού υλικού, δηλαδή των δημιουργημάτων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής μελοποιίας σε σειρές Τόμων αμιγών Καταλόγων των Χειρόγραφων Κωδίκων.
- ο καταρτισμός σειράς Τόμων Εργογραφικών Καταλόγων για καθένα μελουργό.
- η συστηματική σπουδή και έρευνα της Ιστορίας της βυζαντινής και μεταβυζαντινής Ψαλτικής Τέχνης.
- η παράλληλη μελέτη του υμνογραφικού λόγου και η συναφής αναφορά σε θέματα Ιστορίας, Υμνολογίας, Λειτουργικής, Τελετουργικής, κ.ά.
- η ανάπτυξη συγκριτικής μεθοδολογικής έρευνας και η συστηματική μελέτη των σχέσεων, των επιδράσεων ή και αλληλοεπιδράσεων της Βυζαντινής Μουσικής τόσο με τη Λατινική Ψαλτική-Γρηγοριανό Μέλος και άλλα, όσο και με την Αραβοπερσική και την Οθωμανική-Τουρκική Μουσική.
- η σπουδή και έρευνα της αποδοχής της Βυζαντινής Ψαλτικής από τους άλλους ορθόδοξους λαούς (Γεωργία, Ρωσία, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία και τους αραβόφωνους ορθόδοξους των Πατριαρχείων Ιεροσολύμων και Αντιοχείας), όσον αφορά σε θέματα σημειογραφίας, υμνολογίας, λειτουργικών τύπων και ψαλτικού ρεπερτορίου.
- η επισήμανση, η μελέτη και η φανέρωση των δημιουργών-μελουργών και των μουσικών δημιουργημάτων τους, διαχρονικά και σφαιρικά: οι πολυάριθμοι, μείζονες και ελάσσονες, μελουργοί και οι συνθέσεις τους, ποιήματα και μέλη ποικίλου χαρακτήρα, είδους και γένους.
- η μελέτη του έργου των Ελλήνων μουσικών κωδικογράφων- εντοπισμός και αποδελτίωση, σχολιασμός και ευρετηριασμός της βιβλιογραφικής τους δραστηριότητας.

Οι ως άνω ερευνητικές εκφάνσεις του Προγράμματος θα αποτελέσουν την αφετηρία συνεργασιών με ερευνητικά κέντρα και ακαδημαϊκά ιδρύματα της ημεδαπής και της αλλοδαπής, μουσεία, και άλλους φορείς συναφών αντικειμένων. Παράλληλα, η υπό του Προγράμματος μελλοντική προσφορά δυνατότητας σχετικών μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων σπουδών αναμένεται να διευρύνει τις συνεργασίες αυτές, εξασφαλίζοντας στο νέο ερευνητικό δυναμικό δομές και συνέργειες για την εκπόνηση μεταπτυχιακών και διδακτορικών εργασιών.

Επιπρόσθετα, στόχος του Προγράμματος είναι η παροχή υψηλής ποιότητας γνώσεων, αλλά και η παράλληλη πρακτική εξάσκηση των φοιτητών/τριών. Η εργαστηριακή προσέγγιση της γνώσης αλλά και η άμεση διασύνδεση με την αγορά εργασίας θα γίνεται με την εργαστηριακή εξάσκηση των φοιτητών/τριών στα αναλόγια των εγγύς ενοριών τους στους τόπους καταγωγής τους, με τις οποίες το Πρόγραμμα

θα έχει συνάψει σχετική σύμβαση και η πρακτική αυτή εξάσκηση θα υποστηρίζεται μέσω του μαθήματος Παπταδική του Ε΄ εξαμήνου και του μαθήματος Παπταδική 17^{ος} - 18^{ος} αι. του ΣΤ΄ εξαμήνου.

Σημείωση της Επιτροπής: Η Επιτροπή κρίνει ως ουτοπική την επίτευξη των μαθησιακών στόχων που περιγράφονται στο πρόγραμμα, χωρίς την πρότερη ύπαρξη βασικών μουσικών δεξιοτήτων και γνώσεων. Έναντι της απροϋπόθετης εισαγωγής υποψηφίων φοιτητών στο Πρόγραμμα, η ΕΕΑ προτείνει την εφαρμογή ειδικών προϋποθέσεων. Συνιστάται η θεσμοθέτηση ακρόασης για τους υποψήφιους φοιτητές, κατά την οποία αυτοί θα καλούνται να αποδώσουν εκ πρώτης όψεως ένα πολύ απλό μουσικό κείμενο σε βυζαντινή σημειογραφία (παραλλαγή και μέλος) και να απαντήσουν σε ερωτήσεις στοιχειώδους μουσικής θεωρίας.

Απάντηση/Ενέργειες: Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω (πεδίο 1.1.1, σελ. 2), το Τμήμα υιοθετεί την εισήγηση της Επιτροπής και έχει προχωρήσει στη θεσμοθέτηση ακρόασης, όπως περιγράφεται στο ίδιο πεδίο.

Σημείωση της Επιτροπής: Η ΕΕΑ προτείνει αφενός μεν για την περιγραφή του γνωστικού αντικείμενου να χρησιμοποιείται ενιαία ο όρος **Ψαλτική Τέχνη**, αφετέρου δε για τον προσδιορισμό του προς διδασκαλία ψαλτικού ρεπερτορίου να υιοθετηθεί η δόκιμη και καθιερωμένη ορολογία, η σχετική με τα γένη (Ειρμολογικό-Στιχηραρικό-Παπταδικό κ.λπ.) και είδη της βυζαντινής μελοποιίας, με χρήση και ειδικότερων, ιστοριοκεντρικής ή υφολογικής προοπτικής (π.χ. παλαιό-νέο, αργό-σύντομο ή και μνεία της ανά αιώνες χρονικής περιόδου), επισημάνσεων.

➤ Ειδικότερα, επί του συνόλου των προτεινόμενων μαθημάτων προτείνονται οι κάτωθι μεταβολές-διορθώσεις στους υφιστάμενους τίτλους (που εγείρουν αναγκαιότητα και ανάλογων αναπροσαρμογών στο ήδη περιγεγραμμένο περιεχόμενό τους):

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΣ ΤΙΤΛΟΣ
1. Θεωρία και Πράξη I	Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης I
2. Υμνολογία	-
3. Φωνητική-Ορθοφωνία	-
4. Ιστορία της Βυζαντινής Μουσικής	Ιστορική επισκόπηση της ψαλτικής παράδοσης
5. Θεωρία και Πράξη II	Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης II
6. Μορφολογία της Ψαλτικής-Ανάλυση	Μορφολογία-Ανάλυση στην Ψαλτική Τέχνη
7. <i>Σύντομο Ειρμολόγιο-Σύντομα μέλη</i>	Ειρμολόγιο (σύντομο)
8. Θεολογική προσέγγιση της Λατρείας (Λειτουργική)	-
9. <i>Αργό Ειρμολόγιο</i>	Ειρμολόγιο (αργό)
10. Εορτολογία-Αγιολογία	-

11. Διαχείριση άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς-ψηφιακά μέσα	
12. Αρμονικά-Κατατομή Μονοχόρδου	-
13. Ψαλτική Τέχνη και Απαγγελία	Εκφωνητική ψαλτική πράξη
14. Ψαλτική Τέχνη-Νέο Στιχηράριο	Νέο Στιχηράριο I
15. Σύγχρονη θεώρηση του Τυπικού	Ζητήματα Τυπικού
16. Οι πατέρες της Εκκλησίας και η Ψαλτική Τέχνη	-
17. Παλαιά Σημειογραφία (Προθεωρίες)	Θεωρητικές Συγγραφές της Ψαλτικής Τέχνης (14^{ος}-18^{ος} αι)
18. Ψαλτική Τέχνη-Παλαιά Παπαδική	Παπαδική (14^{ος} αι.)
19. Ορθογραφία βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής	Ορθογραφία της Σημειογραφίας της Νέας Μεθόδου
20. Θεωρία και Πράξη-Παλαιό Στιχηράριο	Παλαιό Στιχηράριο
21. Λαογραφία-Παραδοσιακός Πολιτισμός-Κοσμική μεταβυζαντινή μουσική (κανονάκι)	Εισαγωγή στην Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική
22. Η γλώσσα των ύμνων	-
23. Ψαλτική Τέχνη-Νέα Παπαδική	Παπαδική (17^{ος}-18^{ος} αι.)
24. Εισαγωγή στην Παιδαγωγική της Ψαλτικής	Διδακτική της Ψαλτικής Τέχνης
25. Θεωρία και Πράξη-Παλαιά Παπαδική	Παπαδική (15^{ος} αι.)
26. Σύγχρονη Υμνογραφία	Υμνογραφία (19^{ος}-20^{ός} αι.)
27. Θεωρία και Πράξη-Νέα Παπαδική	Παπαδική (18^{ος}-19^{ος} αι.)
28. Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής	-
29. Διεύθυνση βυζαντινής χορωδίας	
30. Εξωτερική μουσική-Συγκριτική θεωρία	Εξωτερική Μουσική (συγκριτική θεωρηση)
31. Μουσικοθεραπεία διά της Ψαλτικής Τέχνης	Μουσικοθεραπευτική διάσταση της Ψαλτικής Τέχνης
32. Θεωρία και Πράξη-Νέο Στιχηράριο	Νέο Στιχηράριο II
33. Ψαλτική Τέχνη-Μαθηματάριο	Μαθηματάριο
34. Χειρόγραφη και έντυπη παράδοση του ψαλτικού ρεπερτορίου	-
35. Η Βυζαντινή Καλοφωνία-Καλοφωνικοί Ειρμοί	Καλοφωνικό Ειρμολόγιο

- Με πλάγια στοιχεία επισημαίνονται τα καλλιτεχνικής προοπτικής πρακτικά μαθήματα ψαλτικής επιτέλεσης.

- Με έντονα στοιχεία στην αριστερή στήλη επισημαίνονται μαθήματα που κατά την εκτίμηση της ΕΕΑ πρέπει να απαλειφθούν από το Πρόγραμμα. Το μεν μάθημα της «**Διεύθυνσης Βυζαντινής Χορωδίας**» δεν κρίνεται εφικτό, λόγω της προφανούς πρακτικής υφής του, να διδαχθεί επαρκώς μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το δε μάθημα της «**Διαχείρισης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς**» δεν αξιολογείται ως συναφές με τους μαθησιακούς στόχους του Προγράμματος.

Απάντηση/Ενέργειες: Το Τμήμα συμφωνεί με όλες τις πιο πάνω επισημάνσεις της ΕΕΑ και έχει υιοθετήσει το σύνολο των εισηγήσεων της έχοντας προχωρήσει στην αναπροσαρμογή των τίτλων μαθημάτων (δες Πίνακες 1, 2 και 3, πιο πάνω) αλλά και των Περιγραφών των Μαθημάτων/Syllabi (δες Παράρτημα 1), ούτως ώστε να γίνεται ενιαία χρήση του όρου «Ψαλτική Τέχνη». Παράλληλα, όπως εισηγείται η ΕΕΑ, το μάθημα «Διεύθυνση Βυζαντινής Χορωδίας» έχει απαλειφθεί, το δε μάθημα «Διαχείριση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς» έχει αντικατασταθεί από το μάθημα «Ψηφιακά μέσα για την Αξιοποίηση της Ψαλτικής Κληρονομιάς»

Σημείωση της Επιτροπής: Τέλος, για τα «Μαθήματα Επιλογής Αγγλικών I & II» προτείνεται να δοθεί έμφαση στην εξοικείωση των φοιτητών με τη διεθνώς χρησιμοποιούμενη αγγλόφωνη μουσική ορολογία, ειδικότερα δε την ψαλτική και βυζαντινομουσικολογική.

Απάντηση/Ενέργειες: Το Τμήμα ενστερνιζόμενο την άνωθι επισημάνση της ΕΕΑ έχει αντικαταστήσει το ένα μάθημα Ελεύθερης Επιλογής με υποχρεωτικό μάθημα Αγγλικών με τίτλο “Αγγλική Ορολογία της Βυζαντινής Μουσικής–Ψαλτικής Τέχνης” και το οποίο θα εστιάζει στη διδασκαλία της αγγλόφωνης μουσικής ορολογίας, και ειδικότερα της ψαλτικής/βυζαντινομουσικολογικής (δες Παράρτημα 2, Περιγραφή Μαθήματος/Syllabus BYZ 245).

Σημείωση της Επιτροπής: Συνιστάται να εισαχθούν επιπλέον στο Πρόγραμμα και μαθήματα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα, τα οποία τώρα απουσιάζουν τελείως· π.χ. μαθήματα σχετικά με τις μουσικές παραδόσεις άλλων ορθόδοξων λαών η/και άλλων χριστιανικών εκκλησιών. Εκ των ων ουκ άνευ για ένα πανεπιστημιακό πρόγραμμα κρίνεται επιπροσθέτως η παροχή γενικότερων μουσικών γνώσεων, όπως η στοιχειώδης εξοικείωση με την ευρωπαϊκή σημειογραφία και μουσική θεωρία ή με την παγκόσμια ιστορία της μουσικής. Τα αντικείμενα αυτά θα μπορούσαν να διδαχθούν σε συνεργασία με το ήδη υπάρχον πρόγραμμα Μουσικής, που λειτουργεί στο Πανεπιστήμιο. Τέλος, κρίνεται απαραίτητη η αναφορά σε ζητήματα Ρυθμού στην Ψαλτική Τέχνη, καθώς και Τελετουργικής-Εθιμοτυπίας στη Λατρεία.

Απάντηση/Ενέργεια: Το Τμήμα επιλαμβανόμενο την εισήγηση αυτή της ΕΕΑ και όπως προκύπτει από το σύνολο των εισηγήσεων της ΕΕΑ έχει προσθέσει στο αναθεωρημένο Πρόγραμμα δύο νέα μαθήματα ως πιο κάτω (δες και Πίνακα 1):

1. Στοιχεία Ευρωπαϊκής Θεωρίας και Ιστορίας της Μουσικής
2. Η Ψαλτική Τέχνη στα Πρεσβυγενή και Νεοπαγή Πατριαρχεία και τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες

Συνολικά και σύμφωνα με τις υποδείξεις τις ΕΕΑ έγιναν όλες οι μεταβολές-διορθώσεις στους προτεινόμενους τίτλους και ακολουθήθηκε η προτεινόμενη αλληλουχία θεωρητικών μαθημάτων και καλλιτεχνικών μαθημάτων ψαλτικού περιεχομένου (δες Πίνακα 5 «Πίνακας Ε2 του Εντύπου 200.1. Κατανομή Μαθημάτων Προγράμματος Σπουδών ανά Εξάμηνο» που ακολουθεί).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Τύπος Μαθήματος	Όνομα Μαθήματος	Κωδ. Μαθήμ.	Περίοδοι ανά εβδομάδα	Διάρκεια περιόδου	Αρ. εβδομάδων/ ακαδ. εξάμηνο	Σύνολο περιόδων/ Ακαδ. εξάμηνο	Αριθμός Πιστ. Μονάδων (ECTS)
Α' Εξάμηνο (30 ECTS)								
1.	Υποχρεωτικό	Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης I	BYZ100	N/A	N/A	14	N/A	6
2.	Υποχρεωτικό	Υμνολογία	BYZ105	N/A	N/A	14	N/A	6
3.	Υποχρεωτικό	Εκφωνητική Ψαλτική Πράξη	BYZ110	N/A	N/A	14	N/A	6
4.	Υποχρεωτικό	Ιστορική Επισκόπηση της Ψαλτικής Παράδοσης	BYZ115	N/A	N/A	14	N/A	6
5.	Μάθημα Επιλογής Αγγλικών*			N/A	N/A	14	N/A	6
Β' Εξάμηνο (30 ECTS)								
6	Υποχρεωτικό	Προθεωρία Ψαλτικής Τέχνης II	BYZ120	N/A	N/A	14	N/A	6
7	Υποχρεωτικό	Χειρόγραφη και Έντυπη Παράδοση του Ψαλτικού Ρεπερτορίου	BYZ125	N/A	N/A	14	N/A	6
8	Υποχρεωτικό	Ειρμολόγιο (Σύντομο)	BYZ130	N/A	N/A	14	N/A	6
9	Υποχρεωτικό	Θεολογική Προσέγγιση της Λατρείας (Τελετουργική)	BYZ135	N/A	N/A	14	N/A	6
10	Μάθημα Επιλογής Αγγλικών*			N/A	N/A	14	N/A	6
Γ' Εξάμηνο (30 ECTS)								
11	Υποχρεωτικό	Ειρμολόγιο (Αργό)	BYZ200	N/A	N/A	14	N/A	6

12	Υποχρεωτικό	Εορτολογία- Αγιολογία	BYZ205	N/A	N/A	14	N/A	6
13	Υποχρεωτικό	Ψηφιακά Μέσα για την Αξιοποίηση της Ψαλτικής Κληρονομιάς	BYZ210	N/A	N/A	14	N/A	6
14	Υποχρεωτικό	Στοιχεία Θεωρίας και Ιστορίας της Ευρωπαϊκής Μουσικής	BYZ215	N/A	N/A	14	N/A	6
15	Υποχρεωτικό	Φωνητική, Ορθοφωνία	BYZ220	N/A	N/A	14	N/A	6
Δ' Εξάμηνο (30 ECTS)								
16	Υποχρεωτικό	Νέο Στιχηράριο Ι	BYZ225	N/A	N/A	14	N/A	6
17	Υποχρεωτικό	Ζητήματα Τυπικού	BYZ230	N/A	N/A	14	N/A	6
18	Υποχρεωτικό	Οι Πατέρες της Εκκλησίας και η Ψαλτική Τέχνη	BYZ235	N/A	N/A	14	N/A	6
19	Υποχρεωτικό	Θεωρητικές Συγγραφές της Ψαλτικής Τέχνης (14 ^{ος} – 18 ^{ος} αι.)	BYZ240	N/A	N/A	14	N/A	6
20	Υποχρεωτικό	Αγγλική Ορολογία Βυζαντινής Μουσικής- Ψαλτικής Τέχνης	BYZ245	N/A	N/A	14	N/A	6
Ε' Εξάμηνο (30 ECTS)								
21	Υποχρεωτικό	Παπαδική (19 ^{ος} -20 ^{ος} αι.)	BYZ300	N/A	N/A	14	N/A	6
22	Υποχρεωτικό	Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής	BYZ305	N/A	N/A	14	N/A	6
23	Υποχρεωτικό	Νέο Στιχηράριο ΙΙ	BYZ310	N/A	N/A	14	N/A	6
24	Υποχρεωτικό	Εισαγωγή στην Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική	BYZ315	N/A	N/A	14	N/A	6
25	Υποχρεωτικό	Η Γλώσσα των Ύμνων	BYZ320	N/A	N/A	14	N/A	6
ΣΤ' Εξάμηνο (30 ECTS)								
26	Υποχρεωτικό	Παπαδική (17 ^{ος} – 18 ^{ος} αι.)	BYZ325	N/A	N/A	14	N/A	6
27	Υποχρεωτικό	Διδακτική της Ψαλτικής Τέχνης	BYZ330	N/A	N/A	14	N/A	6
28	Υποχρεωτικό	Παπαδική (15 ^{ος} -16 ^{ος} αι.)	BYZ335	N/A	N/A	14	N/A	6
29	Υποχρεωτικό	Σύγχρονη Υμνογραφία	BYZ340	N/A	N/A	14	N/A	6

30	Μάθημα Ελεύθερης Επιλογής			N/A	N/A	14	N/A	6
Z' Εξάμηνο (30 ECTS)								
31	Υποχρεωτικό	Παπαδική (14 ^{ος} αι.)	BYZ400	N/A	N/A	14	N/A	6
32	Υποχρεωτικό	Ορθογραφία της Σημειογραφίας της Νέας Μεθόδου	BYZ405	N/A	N/A	14	N/A	6
33	Υποχρεωτικό	Η Ψαλτική Τέχνη στα Πρεσβυγενή και Νεοπαγή Πατριαρχεία και τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες	BYZ410	N/A	N/A	14	N/A	6
34	Υποχρεωτικό	Μορφολογία – Ανάλυση στην Ψαλτική Τέχνη	BYZ415	N/A	N/A	14	N/A	6
35	Υποχρεωτικό	Μουσικοθεραπευτική Διάσταση της Ψαλτικής Τέχνης	BYZ420	N/A	N/A	14	N/A	6
H' Εξάμηνο (30 ECTS)								
36	Υποχρεωτικό	Παλαιό Στιχηράριο	BYZ425	N/A	N/A	14	N/A	6
37	Υποχρεωτικό	Μαθηματάριο	BYZ430	N/A	N/A	14	N/A	6
38	Υποχρεωτικό	Εξωτερική Μουσική (Συγκριτική Θεώρηση)	BYZ435	N/A	N/A	14	N/A	6
39	Υποχρεωτικό	Καλοφωνικό Ειρμολόγιο	BYZ440	N/A	N/A	14	N/A	6
40	Μάθημα Ελεύθερης Επιλογής			N/A	N/A	14	N/A	6

*Τα δύο μαθήματα αγγλικών επιλέγονται μετά από δοκίμιο διαπίστωσης του επιπέδου γνώσης της αγγλικής γλώσσας του/της υποψήφιου/ας φοιτητή/τριας. Σε περίπτωση που το επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας ισοδυναμεί με επιτυχή συμπλήρωση του επιπέδου ENL102 του Πανεπιστημίου τότε τα εναπομείναντα μαθήματα επιλογής Αγγλικών δύνανται να αντικατασταθούν με Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής.

5. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Σημείωση της Επιτροπής: Όπως είναι γνωστό, τα μαθήματα εξ αποστάσεως πρέπει να οργανώνονται με βάση τις πυκνές και ουσιώδεις αλληλεπιδράσεις μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου – καθώς το τυπικό και σύνηθες δασκαλοκεντρικό μοντέλο των δια ζώσης μαθημάτων είναι εντελώς αναποτελεσματικό σε μαθήματα εξ αποστάσεως. Οι αλληλεπιδράσεις αυτές, ωστόσο, δεν περιγράφονται με σαφήνεια στο ΠΠΒΜΨΤεξΑ. Επιπλέον, οι περιγραφές των μαθημάτων ακολουθούν ένα ενιαίο πρότυπο και περιγράφουν τα μαθήματα χωρίς διαφοροποίηση – όπως θα έπρεπε να συμβαίνει σε μαθήματα που είναι τελείως διαφορετικής φύσεως, όπως, για παράδειγμα, τα μαθήματα που βασίζονται αποκλειστικά σε εκμάθηση τυπικών γνώσεων σε σχέση με μαθήματα που περιλαμβάνουν καλλιτεχνικές δεξιότητες όπως ψαλτικής και άλλες ανάλογες. Οι διαφοροποιήσεις αυτές θα πρέπει να περιγράφονται στο πρόγραμμα με ενάργεια και σαφήνεια για κάθε ένα από τα μαθήματα. Επιπλέον, όπως είναι προφανές, λόγω της ειδικής φύσεως του ΠΠΒΜΨΤεξΑ και ορισμένων μαθημάτων, είναι ενδεχόμενο η πραγματική διάρκεια των μαθημάτων να είναι κατά πολύ μεγαλύτερη της τυπικής (περιπτώσεις σπουδαστών που ζουν σε περιοχές με μεγάλη διαφορά στην ώρα, περιπτώσεις εξατομικευμένης διδασκαλίας με μαθήματα ορθοφωνίας και φωνητικής κ.ά.). Το πρόγραμμα θα πρέπει να περιγράφει με μεγάλη καθαρότητα την πρόβλεψη για τις περιπτώσεις αυτές (διδάσκοντες, πραγματική διάρκεια) μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επιπλέον, ο αριθμός των Συνεδριών ανά εξάμηνο δεν είναι σαφώς προσδιορισμένος. Αναφέρεται ο ελάχιστος αριθμός 6, αλλά δεν είναι σαφές ότι πράγματι αυτός είναι ο αριθμός – όπως και αν η παρουσία των φοιτητών είναι υποχρεωτική. Εξάλλου, αναφέρθηκε και η αναγκαιότητα ύπαρξης συνεδριών δια ζώσης – χωρίς ωστόσο να καταστεί σαφής ο αριθμός τους, η διαδικασία υλοποίησής τους κ.λπ.

Απάντηση/Ενέργειες: Με την αναθεώρηση των Περιγραφών των Μαθημάτων/Syllabi έχει γίνει η αναγκαία αναθεώρηση και διαφοροποίηση μεταξύ των θεωρητικών μαθημάτων, και των μαθημάτων καλλιτεχνικής φύσης με ψαλτικό περιεχόμενο, και των μαθημάτων με θεωρητικό και ψαλτικό περιεχόμενο (δες Πίνακες 1, 2 και 3). Επίσης, όπως επισημαίνεται στο σημείο 1.1.2, όπως υποδεικνύεται στις Περιγραφές Μαθημάτων/Syllabi (δες Παράρτημα 1), συγκεκριμένος αριθμός τηλεσυναντήσεων. Για όλα τα θεωρητικά μαθήματα του Προγράμματος προβλέπονται έξι (6) τηλεσυναντήσεις (δηλαδή μία ανά δεκαπενθήμερο) στο σύνολο των εγγεγραμμένων φοιτητών/τριών στο ακροατήριο. Καθ' υπόδειξη της εισήγησης της ΕΕΑ και λόγω της διαφορετικής φύσης και απαιτήσεων των καλλιτεχνικής φύσης μαθημάτων με ψαλτικό περιεχόμενο, έχει προβλεφθεί στις Περιγραφές των Μαθημάτων/Syllabi αυτών η ευελιξία στους/στις διδάσκοντες/ουσες για επιπλέον διαχωρισμό των φοιτητών/τριών σε μικρές ομάδες (στη βάση των ιδιαιτεροτήτων έκαστου μαθήματος και του εξαμήνου και έτους που προσφέρεται το μάθημα), όπως επίσης και σε ατομική διδασκαλία όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο.

2. Σημείωση της Επιτροπής: Η Ομάδα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού έχει μια πολύ καλή σύνθεση και θα πρέπει να δώσει πολύ λεπτομερείς οδηγίες για την οργάνωση μαθημάτων που έχουν καλλιτεχνική φύση και συνδέονται με κάποιου είδους επιτέλεση (performance).

Απάντηση/Ενέργειες: Η Ομάδα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού, μέλη της οποίας έχουν μουσική και παιδαγωγική κατάρτιση, έχει συνδράμει στην ετοιμασία των Περιγραφών των Μαθημάτων/Syllabi και των Οδηγών Σπουδών των μαθημάτων του Προγράμματος, ενώ προβλέπεται η εποπτεία της στην οργάνωση των μαθημάτων που εμπριέχουν επιτέλεση (ψαλτικό περιεχόμενο) λειτουργώντας υποστηρικτικά και ανατροφοδοτικά σε τακτή χρονική βάση εντός του εξαμήνου μέχρι να αποκτηθεί η προσήκουσα εμπειρία.

3. Σημείωση της Επιτροπής: Η ανατροφοδότηση των διδασκόντων αναφορικά με την αξιολόγηση του διδακτικού τους έργου από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές δεν περιγράφεται με σαφήνεια, καθώς δεν έχουν προσδιοριστεί συγκεκριμένες διαδικασίες για το θέμα αυτό. Δεν είναι επίσης γνωστό το σχετικό ερωτηματολόγιο στο οποίο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα απαντούν, αξιολογώντας το διδακτικό προσωπικό και την εν γένει οργάνωση του ΠΠΒΜΨΤεξΑ.

Απάντηση/Ενέργειες: Σημειώνεται σχετικά με την πιο πάνω επισήμανση της ΕΕΑ ότι η διαδικασία ανατροφοδότησης των διδασκόντων/σκουσών και αξιολόγηση της διδασκαλίας του καθορίζεται από τους σχετικούς εσωτερικούς κανονισμούς του Πανεπιστημίου για Instructor and Course Evaluation/Αξιολόγηση Διδάσκοντα και Μαθήματος. Η διαδικασία προβλέπει για τα Εξ Αποστάσεως Προγράμματα Σπουδών ότι ένα μήνα πριν από τη λήξη κάθε ακαδημαϊκού εξαμήνου αποστέλλεται στους/τις διδάσκοντες/ουσες των εξ αποστάσεως μαθημάτων σύνδεσμος με πρόσβαση στο 'Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Διδάσκοντα και Μαθήματος' για ανάρτηση στις ανακοινώσεις του μαθήματος στην πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης Blackboard. Οι φοιτητές/τριες ανώνυμα και για ένα μήνα έχουν τη δυνατότητα και ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν στην αξιολόγηση συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αξιολογεί μέσω κλειστών και ανοικτών ερωτήσεων επιμέρους εκφάνσεις του μαθήματος (π.χ. εκπαιδευτικό υλικό, ποιότητα και συχνότητα τηλεδιδασκείψεων), τον/τη διδάσκοντα/ουσα (π.χ. επιστημονική επάρκεια, συχνότητα επικοινωνίας), των διοικητικών και τεχνολογικών υπηρεσιών του Πανεπιστημίου και της Μονάδας Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης κοινοποιούνται στους/τις διδάσκοντες/ουσες μετά την υποβολή των βαθμολογιών, μετά τη λήξη των μαθημάτων. Σε περίπτωση που η αξιολόγηση είναι χαμηλή προνοείται αναστοχαστική συνάντηση του/της διδάσκοντα/ουσας και του/της Συντονιστή/τριας του Μαθήματος και του/της Συντονιστή/τριας Προγράμματος (και όπου κριθεί απαραίτητο και με τον/την Πρόεδρο του Τμήματος) με σκοπό τον εντοπισμό αδυναμιών και τη θεραπεία τους. Δείγμα συμπληρωμένου ερωτηματολογίου «Αξιολόγησης Διδάσκοντα και Μαθήματος» παρατίθεται στο Παράρτημα 3.

4. Σημείωση της Επιτροπής: Δεν είναι ακόμη γνωστό, εάν για την αξιολόγηση των φοιτητών θα χρησιμοποιηθούν προσωπικά δεδομένα (για παράδειγμα εξέταση αναλυτικών δεδομένων του συστήματος, log files για να διαπιστωθεί πόσο συχνά οι

φοιτητές «εισέρχονται» στο σύστημα και τί ακριβώς κάνουν), καθώς και αν οι φοιτητές είναι ενήμεροι για τις διαδικασίες αυτές και δίνουν τη σύμφωνη γνώμη τους.

Απάντηση/Ενέργειες: Σημειώνεται σχετικά ότι κάθε φορά που χρησιμοποιούνται προσωπικά δεδομένα των φοιτητών, αυτοί ενημερώνονται και ζητείται η συναίνεσή τους (στη βάση των προνοιών και διαδικασιών του GDPR). Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών περιλαμβάνει συμμετοχή στις δραστηριότητες του μαθήματος, εκπόνηση εργασιών και διεξαγωγή γραπτών (δια ζώσης) τελικών εξετάσεων. Εάν για την αξιολόγηση θεωρείται απαραίτητη από το/τη διδάσκοντα/ουσα η αξιολόγηση της συχνότητας ή του χρόνου χρήσης, επαφής και αξιοποίησης της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης Blackboard (μέσω του εργαλείου Analytics), οι φοιτητές/τριες το γνωρίζουν από την αρχή του εξαμήνου μέσω του διαγράμματος του μαθήματος και του χώρου ανακοινώσεων. Ο/η διδάσκων/ουσα δύναται μέσα από την πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης να επισημάνει το χρόνο που αφιερώνει έκαστος/η φοιτητής/τρια για το μάθημα στην πλατφόρμα, ενώ αυτό αξιοποιείται ιδιαίτερα για να προληφθούν περιπτώσεις αποτυχίας φοιτητών/τριών, που πιθανόν να σχετίζονται/οφείλονται στη μη τακτική είσοδό τους στην πλατφόρμα. Στις περιπτώσεις αυτές, ο/η διδάσκων/ουσα επικοινωνεί προληπτικά με το/τη φοιτητή/τρια για να δει μήπως χρειάζεται κάποια βοήθεια ή καθοδήγηση και να ελαχιστοποιηθεί ο αριθμός της απόσυρσης από το μάθημα ή και αποτυχίας του φοιτητή/τριας.

5. Σημείωση της Επιτροπής: Οι υποδομές και οι μηχανισμοί υποστήριξης των φοιτητριών και φοιτητών κρίνονται ως ικανοποιητικές και είναι εύκολα προσβάσιμες. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές ενημερώνονται επαρκώς για τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές υποδομές του ΠΠΒΜΨΤεξΑ και υπάρχουν διαδικασίες κατάρτισης και ενημέρωσής τους, εφόσον χρειαστεί. Υπάρχουν διαδικασίες, συστηματικές, για τον έλεγχο και τη βελτίωση των υπηρεσιών αυτών. Η προετοιμασία του διδακτικού προσωπικού, το οποίο δεν είναι αναγκαστικά ενήμερο σε ό,τι αφορά την εξ αποστάσεως διδασκαλία, περιγράφεται, αλλά η περιγραφή αυτή δεν είναι πολύ ικανοποιητική, καθώς οι εκπαιδευτές στο πρόγραμμα προετοιμασίας των διδασκόντων δεν περιγράφονται (όχι ως φυσικά πρόσωπα, αλλά ως προσόντα) και δεν αναφέρεται με σαφήνεια και αναλυτικά το περιεχόμενο της επιμόρφωσης ανά αντικείμενο, αν συμπεριλαμβάνεται κάποιου είδους Πρακτικής Άσκησης ή Μικροδιδασκαλίας κ.λπ.

Απάντηση/Ενέργειες: Για την προετοιμασία του διδακτικού προσωπικού που αναλαμβάνει εξ αποστάσεως διδασκαλία προβλέπεται η παρακολούθηση 10ωρης υποχρεωτικής επιμόρφωσης που περιλαμβάνει τα ακόλουθα θέματα: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις (Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – Συμβατική vs Ηλεκτρονική Μάθηση - Ανοικτή Εκπαίδευση - Εκπαίδευση Ενηλίκων), σχέση διδάσκοντα και διδασκόμενου στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, στρατηγικές επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης, σχεδιασμός ευέλικτου, διαδραστικού και πολυμορφικού διδακτικού υλικού, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση των φοιτητών/τριών και αξιοποίηση των εργαλείων της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης Blackboard (το σχετικό πρόγραμμα έχει επιδοθεί στην Επιτροπή Αξιολόγησης). Στο πρόγραμμα αυτό κατάρτισης διδάσκουν ειδικοί στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, κάτοχοι διδακτορικού στο πεδίο και με μακροχρόνια εμπειρία στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, καθώς επίσης μέλη της Ομάδας Παιδαγωγικού Σχεδιασμού, στα καθήκοντα της οποίας συμπεριλαμβάνονται η εκπαίδευση, καθοδήγηση και υποστήριξη των διδασκόντων.

Παράλληλα με τη θεωρητική κατάρτιση, στο 10ωρο πρόγραμμα λαμβάνει χώρα πρακτική άσκηση με το διαμοιρασμό καλών πρακτικών και την ανάρτηση από πλευράς των συμμετεχόντων συναφών δραστηριοτήτων/ασκήσεων στο ειδικό εκπαιδευτικό μάθημα Blackboard Training Course που έχει δημιουργηθεί στην πλατφόρμα για την εξοικείωση των διδασκόντων με την Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία. Επίσης η κάθε Σχολή, μέσω των μελών της που ανήκουν στην Ομάδα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού, υποστηρίζει τους νέους διδάσκοντες στην προσαρμογή του υλικού τους για Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση ανάλογα με το επιστημονικό πεδίο. Το Πρόγραμμα που θα προσφερθεί για τους διδάσκοντες/ουσες στα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών το χειμερινό εξάμηνο 2019-20 παρουσιάζεται στο Παράρτημα 5.

6. Σημείωση της Επιτροπής: Το εν γένει διδακτικό υλικό, που περιλαμβάνει εγχειρίδια, αλλά και πολυμεσικούς πόρους (όπως βίντεο πρωτογενή, αλλά και παραπομπές σε γνωστές πηγές ψηφιακών πόρων, όπως το YouTube και εξειδικευμένα ψηφιακά αποθετήρια) πληροί κατ' αρχήν τα κριτήρια διδακτικού υλικού της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και, σύμφωνα με τις δηλώσεις των υπευθύνων του ΠΠΒΜΨΤεξΑ, επικαιροποιείται τακτικά. Ωστόσο, παρατηρείται μια σχετική έλλειψη υλικού που θα υποστήριζε την αλληλεπίδραση διδάσκοντος και φοιτητών ή των φοιτητών μεταξύ τους.

Απάντηση/Ενέργειες: Η αλληλεπίδραση διδάσκοντος και φοιτητών/τριών, καθώς και των φοιτητών/τριών μεταξύ τους είναι πολύ σημαντική και προτεραιότητα για τα Εξ Αποστάσεως Προγράμματα Σπουδών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, επειδή κατά πρώτο λόγο κινητοποιεί το/τη φοιτητή/τρια και κατά δεύτερο τον/τη διευκολύνει στην ευρετική πορεία της γνώσης. Διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, κυρίως με τους πιο κάτω τρόπους:

- Η αλληλεπίδραση των φοιτητών με τους/τις διδάσκοντες/ουσες επιτυγχάνεται μέσω των τηλεσυναντήσεων, όπου ο/η φοιτητής/τρια έχει την ευκαιρία να θέσει απορίες/προβληματισμούς, μέσω των Χώρων Συζήτησης (Discussion Forum) με τον/τη διδάσκοντα/ουσα, μέσω της αποστολής e-mail –γίνεται μέσω της πλατφόρμας, μέσω της ανατροφοδότησης των ατομικών/ομαδικών εργασιών (αποστολή σχολίων από το/η διδάσκοντα/ουσα μέσω της ηλεκτρονικής υποβολής και βαθμολόγησης εργασιών).
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών/τριών επιτυγχάνεται με πολλούς τρόπους, όπως μέσω των τηλεδιασκέψεων του μαθήματος με το εργαλείο Blackboard Collaborate Ultra, μέσω της εκπόνησης ομαδικών εργασιών (τουλάχιστον μίας για κάθε μάθημα), μέσω των Χώρων Συζήτησης (Discussion Forum) όπου οι φοιτητές/τριες γνωρίζονται μεταξύ τους και ανταλλάσσουν απόψεις, μέσω των Ομάδων του Blackboard όπου οι φοιτητές/τριες χωρίζονται για να εντρυφήσουν σε κάποιο θέμα και διαμοιράζονται εργαλεία όπως Ημερολόγιο Ομάδας, Ιστολόγιο Ομάδας, Ανταλλαγή Αρχείων, κ.ά.
- Η αλληλόδραση των φοιτητών/τριών με το υλικό επιτυγχάνεται μέσω των Οδηγών Μελέτης, οι οποίοι καθοδηγούν εβδομαδιαία το/τη φοιτητή/τρια στην οργάνωση της μελέτης (αυτορρύθμιση) και περιέχουν δραστηριότητες, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, κουίζ, μελέτες περίπτωσης κ.ά., μέσω της ανάρτησης στην πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης Blackboard υποστηρικτικού διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού όπως βίντεο, συνεντεύξεων, άρθρων, e-books, μέσω της

συνεχούς ηλεκτρονικής πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων και καταλόγους ηλεκτρονικών βιβλίων της Βιβλιοθήκης του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου.

7. Σημείωση της Επιτροπής: Οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης, οι οποίες είναι σε διαδικασία πλήρους ανάπτυξης, είναι υψηλού επιπέδου και εναρμονίζονται με τις διεθνείς πρακτικές. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές, αλλά και οι διδάσκουσες και οι διδάσκοντες, έχουν άμεση και απρόσκοπτη πρόσβαση στους ψηφιακούς αυτούς πόρους, από οπουδήποτε (υπό την προφανή αίρεση της ύπαρξης σύνδεσης με το Διαδίκτυο). Ωστόσο, αν και η πρόσβαση στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, όπως και ο εν γένει εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης, ακολουθούν τα πρότυπα του EUC, τα οποία είναι πολύ ικανοποιητικά, δεν είναι γνωστός ο αριθμός και η ποιότητα των τεκμηρίων που είναι σχετικά με το ΠΠΒΜΨΤεξΑ.

Απάντηση/Ενέργειες: Για το νέο πρόγραμμα σπουδών, ακολουθούνται οι πρακτικές και τα πρότυπα που έχουν τεθεί από το Πανεπιστήμιο και αφορούν όλα τα προγράμματα, και δη τα εξ αποστάσεως. Όλα τα τεκμήρια υπάρχουν στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου καθώς στην πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης Blackboard στην οποία αναρτώνται στην αντίστοιχη εβδομάδα διδασκαλίας με την προσφορά έκαστου των μαθημάτων, όπως ακριβώς επεξηγείται και στο πεδίο 4.2 πιο πάνω.

8. Σημείωση της Επιτροπής: Η ΕΕΑ θεωρεί απαραίτητη την πραγματοποίηση δοκιμαστικών μαθημάτων με τη συμμετοχή τουλάχιστον 10 εκπαιδευομένων, κατά τα οποία ο καθηγητής θα διδάσκει ένα μουσικό μέλος, οι δε μαθητές θα καλούνται να το αποδώσουν ένας-ένας ή όλοι μαζί, δεχόμενοι διορθώσεις από τον καθηγητή, όπως ακριβώς γίνεται σε ένα συμβατικό μάθημα ψαλτικής. Στόχος είναι η διαπίστωση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος.

Απάντηση/Ενέργειες: Η οπτικογράφηση του δοκιμαστικού μαθήματος όπως ακριβώς εισηγείται η ΕΕΑ πραγματοποιήθηκε και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή και υποβάλλεται μαζί με την Απαντητική αυτή Έκθεση (δες USB με δοκιμαστικό μάθημα και φάκελο με εργασίες φοιτητών/τριών).

B. Συμπεράσματα και καταληκτικά σχόλια

Το Τμήμα Τεχνών επιθυμεί όπως ευχαριστήσει την Επιτροπή για τη θετική αξιολόγηση και για τα εποικοδομητικά σχόλιά της ως προς το περιεχόμενο του Προγράμματος. Στην παρούσα Απαντητική Επιστολή επιχειρήθηκε να ληφθούν υπ' όψη και να απαντηθούν όλα τα σημεία και οι εισηγήσεις της Επιτροπής προς βελτίωση του Προγράμματος και ευελπιστεί στην πιστοποίησή του.

Όσον αφορά την τελική εισήγηση της Επιτροπής: «Η ΕΕΑ προτείνει για το Πρόγραμμα τον τίτλο Ψαλτική Τέχνη (συνοδευόμενο πιθανώς από περαιτέρω, εντός παρενθέσεως, προσδιορισμό), ως σαφέστερα δηλωτικό και περιγραφικό της σαφούς καλλιτεχνικής-επιτελεστικής προοπτικής του».

Το Τμήμα επισημαίνοντας τη σχετική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων κατά τη διαδικασία αξιολόγησης του Προγράμματος κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της ΕΕΑ,

σημειώνει τη θέση ότι με τον όρο «Βυζαντινή Μουσική» υποδεικνύεται η μουσική της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που αναπτύχθηκε στα εκτεταμένα εδάφη του Βυζαντινού Κράτους και επιβλήθηκε κατά τους μακρούς αιώνες του Βυζαντίου και του μεταβυζαντινού -νοομένου ως μιας περιόδου συντήρησης και ανανέωσης των γνωστικών και συνεκτικών μουσικών στοιχείων-, με τις επιβιώσεις της να είναι φανερές στις εκδηλώσεις της εκκλησιαστικής ζωής ως σήμερα. Η περίοδος μέχρι τα μέσα του 10^{ου} αιώνα, οπότε και εμφανίζεται το περίτεχνο σημειογραφικό μουσικό σύστημα, και μάλιστα σε μια τέτοια μορφή ως απότοκη του ηχητικού αλφαβήτου, εξετάζεται από τις φιλολογικές πηγές. Η μετά την άλωση της Πόλεως περίοδος μέχρι σήμερα θεωρείται οικεία περίοδος της Βυζαντινής Μουσικής, λόγω ομοειδίας και ομοουσιότητας της Βυζαντινής Ψαλτικής Τέχνης με την κοσμική και τη δημοτική μουσική. Από αυτόν τον τοπικό και χρονικό προσδιορισμό της έννοιας της «Βυζαντινής Μουσικής» προκύπτει αβίαστα ότι το προκείμενο θέμα είναι η θαυμαστή τροπική και μονόφωνη ελληνική μουσική αυτής της δισχιλιετίας, στην ποικίλη της έκφραση, παραδεδομένη σχεδόν ολοκληρωτικά με την ελληνική γλώσσα, ως ακραιφνής ελληνόφωνη μουσική έκφραση και κληρονομιά. Και όπως η Βυζαντινή Αυτοκρατορία δεν περιοριζόταν σε μια πόλη, αλλά κάλυπτε μια τεράστια περιοχή, με ποικιλία λαών μέσα της, λαών που διέπυρναν τον κύκλο και την περιφέρεια της επικρατήσεως, αλλά και τη φήμη της Βυζαντινής Μουσικής, έτσι και σήμερα η έννοια «Βυζαντινή Μουσική» καθίσταται ισχυρή και κυρίαρχα προσδιοριστική της μεγάλης εκκλησιαστικής ψαλτικής μας παραδόσεως, εξασφαλίζει δε σε ολόκληρη την ορθόδοξη οικουμένη μια κοινά αποδεκτή και θελκτική γλωσσική έννοια. Και όπως στην πνευματική ζωή τα χρονικά όρια δεν είναι ποτέ ακριβή και αυστηρά, καθώς τα πνευματικά γεγονότα έχουν βαθιές ρίζες και προεκτάσεις, έτσι και στην Βυζαντινή Μουσική είμαστε υποχρεωμένοι να λάβουμε υπόψη ότι οι παράγοντες που επηρέασαν και διαμόρφωσαν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της χρονολογούνται και πριν από το Βυζάντιο, ενώ η πορεία προοδευτικής εξέλιξης της συνεχίστηκε και μετά το Βυζάντιο (N. Jorga, *Byzance apres Byzance*). Έτσι, μιλάμε για μια μουσική που από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες μέχρι σήμερα επιβιώνει ως Βυζαντινή Μουσική της Ορθόδοξης Εκκλησίας, συνεχίζοντας επί αιώνες μια διαδρομή υψηλής τέχνης, που αποτελεί σήμερα την βυζαντινή μουσική μας παράδοση. Αλλά και μουσικολογικά αν το εξετάσουμε θα διαπιστώσουμε ότι η βυζαντινή ταυτότητα δεν αλλοιώθηκε, και οι σταδιακές αλλαγές στη γραφή, τη μορφή και το ύφος πραγματοποιήθηκαν πάντα μέσα από την παράδοση και οι όποιες τάσεις και τα φαινόμενα (καλλωπισμοί, συντμήσεις, εξηγήσεις, κ.ά.) αναφέρονταν στα καθιερωμένα βυζαντινά μουσικά έργα. Και είναι φυσικό η τέχνη και ο πολιτισμός που παρήχθη στο κέντρο της αχανούς αυτοκρατορίας να καλείται Βυζαντινός και η μουσική παραγωγή του βυζαντινού κόσμου να ονοματίζεται ασυζητητί Βυζαντινή. Από την ονομασία αυτή η Βυζαντινή Μουσική κερδίζει και επιβάλλεται, διότι φανερώνει την αρχαιοπρέπεια και την ιερότητά της, κοσμεύεται με ένα όνομα που την συνδέει με τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες και την μεταφέρει στο ένδοξο και λαμπρό παρελθόν.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, το Τμήμα παρακαλεί πολύ να διατηρηθεί ο τίτλος «Βυζαντινή Μουσική-Ψαλτική Τέχνη». Ειδικότερα, επισημαίνεται η αναγκαιότητα αυτή ως κατεξοχήν προσδιοριστικό και απαραίτητο στοιχείο καθώς ιδιαίτερα στο εξωτερικό ο όρος Ψαλτική Τέχνη γίνεται αντιληπτός μόνο σε συνδυασμό με την Βυζαντινή Μουσική. Μάλιστα στην Κύπρο και στον ευρύτερο κόσμο, ο όρος Ψαλτική Τέχνη δεν είναι τόσο διαδεδομένος όσο ο όρος Βυζαντινή Μουσική. Στην Ελλάδα τα τελευταία

χρόνια και λόγω του ότι εκλεκτοί ερευνητές ασχολήθηκαν με την Μουσικολογία και την Βυζαντινή Μουσική ο όρος Ψαλτική Τέχνη γίνεται κατανοητός. Το Τμήμα ελπίζει και εύχεται στην κατανόηση της ΕΕΑ προκειμένου να διατηρηθεί ο τίτλος Βυζαντινή Μουσική –Ψαλτική Τέχνη, ο οποίος έχει ένα ιδιαίτερο αξιακό βάρος και γίνεται κατανοητός σε ολόκληρο τον οικουμενικό ελληνισμό.

Γ. Ακαδημαϊκοί εκπρόσωποι Ιδρύματος Ανώτερης Εκπαίδευσης

Όνομα	Θέση	Υπογραφή
Π. Θεολόγος Αλεξανδράκης	Συν-συντονιστής Προγράμματος	
Δρ. Γεωργία Πετρούδη	Πρόεδρος Τμήματος και Συν-συντονίστρια Προγράμματος	
Καθ. Μάριος Βρυωνίδης	Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών της Αγωγής, Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	

Ημερομηνία: 12.8.2019